

Begrippenlijst duurzaamheid

Aardgasvrij – Niet aangesloten op de fossiele brandstof aardgas. Dit betekent niet gasloos; er kan bio/groen gas worden toegepast.

Afval - Materiaal met een negatieve waarde dat wordt gestort of verbrand. De grondstof is niet meer beschikbaar voor hergebruik of materiaalrecycling. Deze term is ook een verzamelwoord voor reststof en afval samen, oftewel voor alles wat niet (meer) in zijn oorspronkelijke functie kan worden (her)gebruikt.

All electric – Voor alle functies waar energie nodig is wordt elektriciteit als bron toegepast. Waar in origine gas wordt gebruikt, wordt nu elektriciteit ingezet.

Aquathermie – Duurzaam lokaal warmtesysteem op basis van water.

TEO – Thermische Energie uit Oppervlaktewater: Het benutten van warmte en koude uit oppervlaktewater om gebouwen te verwarmen en te koelen.

TEA – Thermische Energie uit Afvalwater. Het gaat hierbij om energie uit riolering, rioolgemalen, rioolpersleidingen en het effluent van rioolwaterzuiveringsinstallaties.

Riothermie – Winning van warmte uit riolering. Valt onder TEA.

TED – Thermische Energie uit Drinkwater. Het benutten van warmte dat vrijkomt bij het produceren van drinkwater.

APV Toets – Een verblijfsrechtelijke toets algemeen plaatselijke verordening alvorens er tot vergunningsverlening over kan worden gegaan. Er wordt integraal gekeken naar het bestemmingsplan, de privaatrechtelijke overeenkomst met de concessiehouder, de beleidsregels Laadpalen en de APV als het gaat om wegaanpassing.

Aquifer - Watervoerende bodemlaag, doorgaans op 25 à 100 meter diepte, die als bron of opslagplaats van warmte of koude kan dienen.

AVRI – Afvalverwijdering Rivierenland.

Bibob-procedure - De Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur is een Nederlandse wet. Doel is dat gemeenten, provincies, waterschappen en ministeries de integriteit van houders en/of aanvragers van vergunningen en subsidies toetsen bij het landelijk bureau BIBOB.

Biodiversiteit – Alle verscheidenheid aan leven binnen soorten en tussen de ecosystemen waartoe ze behoren.

Biogas – Wordt gemaakt door groente, fruitresten of mest te vergisten. Dit is een vorm van groene energie.

Biomassa – Plantaardig en dierlijk (rest) materiaal, dat als grondstof wordt gebruikt voor verschillende producten.

CO2-belasting – Een heffing die wordt geheven op het koolstofgehalte van brandstoffen. Dit is een manier om een prijs op CO2-uitstoot te zetten.

CO2-neutraal gas – Er wordt hier aardgas verbrand dat wordt gecompenseerd met bijvoorbeeld het planten van bomen. De netto CO2 uitstoot van aardgas is hiermee gecompenseerd met de bomen.

CO2-neutraliteit – Terugdringen van de CO2-footprint door de CO2-uitstoot te minimaliseren. Het ultieme doel is om, deels via compenserende maatregelen, de uitstoot van broeikasgassen te neutraliseren.

CO2-uitstoot – Het vrijkomen van koolstofdioxide in de atmosfeer bij de verbranding van fossiele brandstoffen.

Concept RES-bod – 6 maanden na de formele ondertekening van het Klimaatakkoord wordt het concept onder voorbehoud van besluitvorming (bij de RES 1.0) door de gemeenteraden vastgesteld door de colleges van gemeenten en Gedeputeerde Staten en de Dagelijks Besturen van de waterschappen en aangeboden aan het landelijk programma.

Concessie – Een vergunning van de overheid die anderen uitsluit. Kenmerk van een concessie is dat het een overeenkomst is met een leverancier voor de uitvoering van een werk of een dienst, waarbij de tegenprestatie voor de uitvoering van het werk of de dienst niet bestaat uit betaling, maar uit het verlenen van een exploitatierecht.

Circulaire economie – Een economisch systeem van gesloten kringlopen waarin grondstoffen, onderdelen en producten hun waarde zo min mogelijk verliezen. Grondstoffen worden in dit systeem keer op keer hergebruikt. Er is geen afval meer, want afval is een grondstof.

Biologische kringloop – Producten zijn gebaseerd op natuurlijke grondstoffen (biomassa). Na gebruik worden de gebruikte grondstoffen weer terug gegeven aan de natuur. Er is op deze manier geen sprake van milieuschade.

Technische kringloop – Producten zijn gebaseerd op niet natuurlijke grondstoffen (bijv. plastic) en zijn zo ontworpen dat ze opnieuw hoogwaardig gebruikt kunnen worden. Op deze manier is er sprake van economische waarde.

Deelauto's – Een deelauto is een auto die door meerdere mensen gebruikt kan worden. Een auto delen geeft automobilisten toegang tot een auto zonder er zelf een te bezitten.

Dijktaluds – De schuine helling van een dijk waar bijvoorbeeld zonnepanelen op kunnen worden geplaatst.

Dorpsraden – Dit is een onafhankelijk en zelfstandig adviesorgaan, meestal zonder rechtspersoonlijkheid.

Duurzaamheid – Ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen.

Duurzaamheidslening – Hiermee kan een particulier bij de gemeente geld lenen uit een speciaal fonds. Deze lening financiert de energiebesparende maatregelen in en aan je woning. Het nemen van duurzame maatregelen wordt hiermee gestimuleerd.

Duurzaam inkopen – Het toepassen van milieuaspecten en sociale aspecten in alle fasen van het inkoopproces, zodat dit uiteindelijk leidt tot de daadwerkelijke levering van een product, dienst of werk dat aan deze milieuaspecten en sociale aspecten voldoet.

Duurzame deals – Afspraken over duurzaam handelen.

Duurzame energie – Duurzame energie is opgewekt uit bronnen die niet op kunnen raken. Soms wordt voor duurzame energie een beperktere definitie gehanteerd, namelijk: energie uit bronnen die niet op kunnen raken én die niet schadelijk zijn voor het milieu.

Duurzame mobiliteit – Gaat over de uitdaging om een evenwicht te bereiken tussen bereikbaarheid, economie, leefmilieu en klimaat. Waarbij een passende manier wordt gevonden voor de wijze waarop mensen zich verplaatsen.

E-bikes – Een elektrische fiets is een vervoersmiddel dat door een elektromotor aangedreven wordt, al dan niet in combinatie met spierkracht.

Elektriciteitsnet – Het stelsel van elektrische leidingen dat wordt gebruikt om elektriciteit te transporteren van de elektriciteitscentrales naar de eindgebruikers (consumenten en bedrijven), en tussen centrales onderling.

Elektrische auto – Een auto die wordt aangedreven door een elektromotor. De elektromotor zet elektrische energie om in mechanische energie om het voertuig aan te drijven.

Emissiehandel – Het verkopen of kopen van rechten voor de uitstoot van broeikasgassen. Landen of bedrijven die moeten voldoen aan hun doelstellingen ter vermindering van de uitstoot van broeikasgassen (zoals vastgelegd in het verdrag van Kyoto), mogen een deel van hun reductieverplichting behalen door maatregelen in het buitenland. Het inkopen van emissie(uitstoot)rechten uit andere landen is een van de manieren om dat te doen.

Energiebesparing – Vermindering van het energiegebruik ten opzichte van een referentiegebruik.

Energielabel – De korte benaming voor het 'energieprestatiecertificaat voor woningen en gebouwen'. Het energielabel geeft aan in welke klasse van energieverbruik een bouwwerk valt.

Energieloket – Een loket waar inwoners actuele kennis en onafhankelijk advies op het gebied van energie besparen en energie opwekken kunnen krijgen. In de regio Rivierenland vind hier een samenwerking plaats tussen de gemeenten Buren, Tiel, Culemborg, Maasdriel, West Betuwe, West Maas en Waal, Neder-Betuwe en Zaltbommel.

Energiecoöperatie – Een energie coöperatie is een initiatief van een groep bewoners die zich richt op het bevorderen van duurzame energievoorziening.

Energie landschap – Is hoe ruimtelijk is bepaald waar duurzame energiesystemen worden geplaatst. Het gaat hier om manieren van energieopwekking zoals zonnepanelen of windmolens.

Energiemix – Energie wordt op vele verschillende manieren opgewekt. De energiemix geeft aan hoeveel energie er door elke productiemethode wordt opgewekt, bijvoorbeeld door aardgas, zon en wind.

Energie neutraal – Een situatie waarin over een jaar gemeten het energiegebruik van een gebouw object (woning, gebouw, wijk, kunstwerk en dergelijke) ten minste nul is.

Energieneutraal bouwen – Een wijze van bouwen waarbij zowel tijdens de bouw als wanneer het gebouw is opgeleverd netto geen CO2 uitstoot is. Zie ook energieneutraal.

Energietransitie – De overgang van een energiesysteem gebaseerd op fossiele energiebronnen naar een energiesysteem gebaseerd op duurzame energiebronnen zoals zon- en windenergie.

Exploitatiekosten - Kosten die voortkomen uit het bezit of in gebruik hebben van onroerend goed. Hieronder vallen bijvoorbeeld afschrijvingen, erfpacht, huur en eventuele huurderiving, belastingen, verzekeringskosten, energiekosten, onderhouds- en beheerkosten en eventuele bewaking- en beveiligingskosten.

Flora en Fauna – Alle planten en dieren binnen de gemeente.

Fossiele energie – Energie verkregen uit bronnen die in lang-cyclische processen in de aardkorst zijn gevormd, zoals kolen, aardolie en aardgas.

Gebouwde omgeving – Omgeving waar gebouwen ontstaan, zoals woningen, kantoren, ziekenhuizen, en scholen.

Gelders Energie Akkoord – In het netwerk van het Gelders Energieakkoord werken bijna 250 Gelderse organisaties samen. Inzet: 55% minder CO2-uitstoot in 2030 en een klimaatneutrale provincie in 2050.

Geothermie – Maakt gebruik van warmte in de aarde (aardwarmte).

Groen gedrag – Gedrag dat gericht is op het bevorderen van duurzaamheid.

Grootschalige zonne-energie – Hiervan spreken we wanneer de SDE-subsidie van het Rijk beschikbaar is. Dit komt neer op een vermogen van minstens 15 KWp, ofwel 50 tot 60 zonnepanelen. Deze kunnen op grote daken liggen of in zonnevelden.

Hergebruik – Het als product of als materiaal opnieuw gebruiken of het nuttig toepassen van een reststof. Nuttige toepassing is: het gebruiken van reststoffen of daaruit gescheiden of bereide componenten in een andere, nuttige, functie dan waarvoor ze oorspronkelijk waren bestemd. Een product kan worden hergebruikt in dezelfde of een soortgelijke functie. Ook kan het materiaal waaruit het product bestaat worden hergebruikt.

Hernieuwbare energie – Schone, duurzame en onuitputtelijke energie die het leefmilieu niet schaadt.

Innovatie – De ontwikkeling en succesvolle toepassing van nieuwe of verbeterde producten of diensten, productie- en distributieprocessen.

Inwonersparticipatie – Een manier van beleidsvoering waarbij inwoners van de gemeente direct of indirect bij het beleid van de gemeente betrokken worden door middel van samenwerking, uitvoering en/of evaluatie van het beleid.

Klimaatakkoord – De Nederlandse invulling (Juni 2019) van het Klimaatakkoord van Parijs, bestaande uit meer dan 600 afspraken tussen bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden om de uitstoot van broeikasgassen in 2030 te halveren ten opzichte van 1990.

Klimaatadaptatie – De aanpassing aan de veranderingen die worden veroorzaakt door de klimaatverandering. Kwetsbaarheid van de klimaatverandering wordt verminderd (bijv. door wateroverlast) en kansen die een veranderd klimaat biedt worden benut.

Klimaatbestendig – Zie ook klimaatadaptatie. Er wordt gewerkt om de impact van klimaatverandering te beperken. Kwetsbaarheid wordt verminderd.

Klimaatneutraal – Klimaatneutraal heeft betrekking op bepaalde activiteiten die geen negatief effect hebben op het klimaat, wat betekent: emissie van CO₂ of andere broeikasgassen.

Klimaatmitigatie - Voorkomen van verdere klimaatverandering door de uitstoot van broeikasgassen te verminderen.

Klimaatverandering – Proces van versnelde klimaatverschuivingen als gevolg van een extreme toename van broeikasgassen in de atmosfeer door toedoen van de mens.

Klimaatvisie – Geeft een beleidsvisie over de eigen rol en mogelijkheden van een organisatie in het voorkomen van klimaatverandering, hierbij zijn alle maatschappelijke actoren betrokken. Klimaatadaptatie wordt hierin ook meegenomen.

Klimaatwet – Wet waarin landelijk is afgesproken om in 2050 95% minder CO₂ uit te stoten ten opzichte van 1990. Wet geeft vorm aan de energietransitie.

Koude/warmteopslag (KWO/WKO) – Het opslaan van koude of warmte ten behoeve van respectievelijk koeling of verwarming, bijvoorbeeld van (tap)water of een gebouw. Wordt ook ingezet om warmte/koude uit aquathermie op te slaan.

Laadinfrastructuur – De infrastructuur die nodig is om elektrische auto's op te laden. Het gaat hier om de laadpalen en leidingen die hiervoor moeten worden aangelegd.

Laadpaal – Oplaadpunt dat elektrische energie om een elektrisch voertuig op te laden. Oplaadpunten kunnen als groep zijn opgenomen in een laadpaal.

Laadpunten – Oplaadpunten voor elektrisch vervoer.

Light Electric Vehicles (LEV's) - Deze sector omvat naast reguliere e-bikes, elektrische tandems en bakfietsen ook Speedbikes (tot 45 km/uur) en elektrische motorfietsen.

Levenscyclusanalyse (LCA) – Een methode om de totale milieubelasting te bepalen van een product gedurende de hele levenscyclus, dat wil zeggen: winning van de benodigde grondstoffen, productie, transport, gebruik en afvalverwerking.

LTO – Land- en Tuinbouworganisatie Nederland.

Milieueffectrapportage (MER) – Volgens de wet moeten nieuwe maatregelen, die mogelijk effect hebben op het milieu, grondig onderzocht worden. Milieudeskundigen onderzoeken de effecten van de verschillende maatregelen.

Mobiliteitsplan - Een plan om de mobiliteit te bevorderen en/of de verkeerstoestroom op te vangen.

Natura 2000 – Een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. In Natura 2000-gebieden worden plant- en diersoorten die in Europa bedreigd zijn en hun natuurlijke leefomgeving beschermd om de biodiversiteit te behouden.

Netimpactanalyse – Met een analyse wordt gekeken of de capaciteit van het elektriciteitsnet voldoende is voor de toekomstige vraag en aanbod van elektriciteit. Dit in verband met de aanleg van zonnepanelen, windmolens en laadinfrastructuur.

Netinfrastructuur – Het elektriciteitsnetwerk dat lokaal door Liander, en landelijk door Tennet wordt onderhouden en aangelegd.

NFO – Nederlandse Fruittelers Organisatie.

NPRES – Het Nationaal Programma Regionale Energiestrategie wordt getrokken door de drie koepels (Vereniging van Nederlandse gemeente, Interprovinciaal Overleg, en Unie van Waterschappen) en de ministeries van Economische zaken en Buitenlandse zaken. Het programma heeft als doel om de regio's zo veel mogelijk te ondersteunen.

Omgevingsvisie – Rijk, provincies en gemeenten stellen ieder een omgevingsvisie op: een strategische visie voor de lange termijn voor de gehele fysieke leefomgeving

Quick Wins – Makkelijke verbeteringen met betrekking tot een product, dienst, organisatie of bedrijfsproces. Hierbij wordt met een geringe inspanning een relatief grote verbetering gemaakt.

Regionale adaptatiestrategie – Zet de koers uit voor een klimaatbestendige regio: deze strategie brengt nieuwe initiatieven voor klimaatadaptatie op gang, en versnelt en verbreedt bestaande initiatieven.

Regionale Energiestrategieën (RES) – De landelijke afspraken van het Nationaal Klimaatakkoord worden uitgewerkt in 30 Regionale Energiestrategieën. Iedere regio onderzoekt haar vraag naar warmte en elektriciteit en geeft aan hoeveel duurzame warmte en elektriciteit op eigen grondgebied kan worden gerealiseerd.

RES-bod 1.0 – 12 maanden na de formele ondertekening van het Klimaatakkoord wordt de RES 1.0 vastgesteld door de gemeenteraden, Provinciale Staten en de Algemeen Besturen van het waterschappen en aangeboden aan het landelijke programma.

Restafval – Het gedeelte van de afvalstroom van particulieren, instellingen en bedrijven dat overblijft nadat alle bruikbare en recyclebare afvalstromen van de hoofdstroom zijn gescheiden.

Regionale Structuur Warmte (RSW) – Elke Regio levert een Regionale Structuur Warmte (RSW) op, als onderdeel van de RES. De RSW brengt de vraag naar, het aanbod aan en de infrastructuur van warmte in kaart.

RWS – Rijkswaterstaat

Slimme laadpalen – Laadpalen worden steeds intelligenter en passen het laden aan op de omstandigheden. Zo weten ze wanneer de stroom goedkoper is zodat je bespaart op laadkosten. In de toekomst kun je met een slimme laadpaal waarschijnlijk zelfs zonne-energie in je auto opslaan, om daar op een later moment je wasmachine mee te laten draaien.

Social return – Via sociale voorwaarden worden zoveel mogelijk mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk geholpen. Wordt ingezet bij inkoop en aanbesteding processen door gemeenten.

Startnotitie – De eerste verkenningsstudie over de mogelijkheden, kansen en gevaren en de te nemen maatregelen over een bepaald onderwerp.

Stresstesten – De potentiële kwetsbaarheden voor klimaatthema's wateroverlast, hitte, droogte en overstroming binnen de gemeente worden geïdentificeerd.

Tariefstructuren – Opbouw van de kosten die gemoeid zijn met de levering van elektriciteit en gas.

Transitievisie Warmte – In de Transitievisie Warmte wordt vastgelegd op welke termijn wijken aardgasvrij moeten zijn en welke alternatieve warmtevoorziening het meest voor de hand ligt.

Wijk uitvoeringplan – Iedere gemeente maakt een Transitievisie Warmte, daaruit volgt een gedetailleerde uitwerking per wijk.

Turbine – Zet de stromingsenergie van een fluïdum (vloeistof of gas) om in mechanische energie door middel van een roterend schoepensysteem. In het geval van een windturbine zet dit de energie van wind om in een draaiende beweging, die door een generator wordt gebruikt om energie op te wekken.

Uiterwaarden – Gronden die gelegen zijn tussen een winterdijk en de bedding van een beek of rivier.

Versteende oppervlakte – Wanneer er sprake is van een versteende oppervlakte dan is er geen groen aanwezig op de oppervlakte. Consequentie is dat water niet de bodem in kan (verdroging van de bodem) en dat het water wordt afgevoerd naar de (overbelaste) Rioolwaterzuiveringsinstallatie. Daarbij zorgt een versteende oppervlakte dat de gemiddelde temperatuur hoger is ten opzichte van een groene omgeving.

Waterberging – Het tijdelijk of langdurig bergen van (regen)wateroverschotten uit de omgeving.

Waterkracht – De kracht van stromend en vallend water benut voor het opwekken van energie. Met behulp van een waterturbine wordt het water in beweging gebracht. De as van de turbine is verbonden met een generator waarmee energie wordt opgewekt.

Waterstof – Een energiedrager waarbij de verbranding geen schadelijke stoffen in het milieu brengt. Om waterstof te produceren is energie nodig. Grijs waterstof is gemaakt met fossiele brandstoffen. Groene waterstof is gemaakt met duurzame energie.

Warmtebronnen – Bronnen die gebruikt kunnen worden om warmte te winnen om de gebouwde omgeving te verwarmen.

Warmte-infrastructuur – De infrastructuur die nodig is om warmte te transporteren van de bron naar de gebouwde omgeving. Dit zal zich vaak uiten in warmtenetten.

Warmtenet – Een warmtenet, ook wel stadsverwarming genoemd, is een netwerk van leidingen onder de grond, waardoor warm water stroomt. Dit netwerk voorziet de gebouwde omgeving van warmte.

Warmteplan – Plan binnen de gemeente voor het op een andere manier dan aan de hand van aardgas verwarmen van woningen en bedrijfspanden.

Warmtetransitie - Het verduurzamen van de warmtevraag van wijken en kernen.

Warmtevisie (Transitievisie Warmte TVW) – Elke gemeente moet beschrijven hoe de warmtevoorziening in de toekomst eruit komt te zien. Van welke warmtebronnen wordt er gebruik gemaakt en hoe ziet dit in het landschap eruit. En wat zijn de verschillende betrokken stakeholders en welke rollen hebben die. Hierbij kan gedacht worden aan energieleveranciers, gemeenten, netbeheerders en potentiële warmteafnemers (bewoners).

Figuur 1 bron: RES Rivierenland

Windmolens – Molens die de bewegingsenergie van de lucht (wind) omzetten in rotatie-energie van de wieken, die dan nuttig kan worden gebruikt, bijvoorbeeld voor het opwekken van elektriciteit

Woningcorporaties – Een onderneming die zich bezighoudt met het bouwen, beheren en verhuren van woonruimte.

Zandwinplassen – Vaak diepe waterplassen, gegraven om zand te winnen. Gelegen nabij plaatsen waar veel zand nodig is zoals nieuw aan te leggen wegen of op te hogen bouwterreinen.

Zon- en windladder – Een instrument dat ondersteuning biedt bij de keuze voor het ontwikkelen van het energielandschap in de gemeente: waar willen we dit wel en niet.